

Repozitář DSpace VŠB-TUO v kontextu aktuálního vývoje hnutí open access

Pavla Rygelová

Abstrakt

Článek popisuje vývoj a aktuální situaci institucionálního repozitáře pro vědecké výstupy Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava (VŠB-TUO), budovaného Ústřední knihovnou bez opory oficiálně vydané institucionální politiky otevřeného přístupu. Situace repozitáře DSpace VŠB-TUO je představena v širším kontextu aktuálního vývoje hnutí otevřeného přístupu a v souvislosti s aktivitami podporujícími otevřený přístup v rámci České republiky. Závěr článku se věnuje výhledu do budoucnosti vědeckého publikování a zmiňuje doporučení vydaná Evropskou komisí pro členské státy, která by se mohla pozitivně odrazit na zvýšení povědomí o otevřeném přístupu v České i Slovenské republice.

Klíčová slova

Otevřený přístup; institucionální repozitář; Open Access Week; auto-archivace; zelená cesta otevřeného přístupu; mandatorní politika otevřeného přístupu

Kontaktní údaje

Mgr. Pavla Rygelová, Ústřední knihovna VŠB-TUO, 17. listopadu 2172/15, Ostrava 708 33, pavla.rygelova@vsb.cz

Úvod

V loňském roce a letos uběhlo deset let od formulování principů otevřeného přístupu třemi základními deklaracemi – Budapeštskou iniciativou otevřeného přístupu z roku 2002, Prohlášením z Bethesdy a Berlínskou deklarací o otevřeném přístupu ke znalostem v přírodních a humanitních vědách z roku 2003. BBB deklarace vyslovily z dnešního pohledu stále revoluční požadavky na volné šíření vědeckých poznatků dle stavu a možností informačních technologií a internetu a definovaly dva základní způsoby realizace otevřeného přístupu – zelenou cestu prostřednictvím otevřených repozitářů a zlatou cestu publikování v otevřených časopisech. Během deseti let došlo k řadě událostí, které hnutí otevřeného přístupu posunuly velmi dopředu, přičemž stav pomyslného souboje „green vs. gold“ zůstává víceméně nerozhodný a obě cesty jsou nadále považovány za komplementární. K charakteristickým rysům současného vývoje otevřeného přístupu od alternativního modelu k jeho přijetí jako běžné normy v komunikaci vědeckých poznatků můžeme zařadit neustále rostoucí počet otevřených časopisů registrovaných v Directory of Open Access Journals¹ nebo například vzrůstající počet mandatorních politik pro sběr a otevřené zpřístupňování vědeckých článků a dalších výstupů výzkumu a vývoje (VaV)². Za příklad z České republiky může posloužit podpora otevřeného přístupu Akademií věd ČR, která v roce 2008 jako první česká organizace podepsala Berlínskou deklaraci a následně v roce 2010 schválila

¹ <http://www.doaj.org/>

² <http://roarmap.eprints.org/>

institucionální politiku otevřeného přístupu, v níž se AV ČR hlásí k principu otevřeného sdílení a šíření výsledků vědecké činnosti AV ČR v rámci široké obce vědeckých pracovníků i zájemců z řad laické veřejnosti.

V českém prostředí se o zvýšení povědomí o otevřeném přístupu mezi vědci, akademickými pracovníky a studenty zasazují kromě Knihovny akademie věd ČR, Národní technické knihovny především vysokoškolské knihovny a knihovnicko-informačních centra univerzit. Knihovny se soustřeďují na propagaci otevřeného přístupu a jeho výhod, budují informační podporu pro výzkum a vývoj s důrazem na informace o otevřeném přístupu, pořádají každoročně semináře a přednášky během propagační akce Open Access Week a v neposlední řadě investují čas a pracovní síly do budování institucionálních repozitářů.

O otevřeném přístupu se příliš nemluví v souvislosti s financováním přístupu k elektronickým informačním zdrojům, ačkoli vysoké ceny za přístup do databází vědeckých časopisů, vedoucí k tzv. krizi časopisů, jsou jedním z hlavních argumentů v debatách o potřebě přechodu na model otevřeného přístupu. Nebývale vysoké zisky vydavatelů vědecké literatury připomíná např. Peter Suber ve své knize Open Access z roku 2012. Zisky vydavatelů, přesněji marže vydavatele Elsevier, porovnává se zisky ropných společností. „*In 2010, Elsevier's journal division had a profit margin of 35.7 percent while ExxonMobil had only 28.1 percent.*“ (Suber, 2012, s. 32). V souvislosti se změnou koncepce zajišťování EIZ v ČR po roce 2017, v níž se uvažuje nad zřízením národního licenčního centra pro zajištění EIZ nezbytných pro provoz VaV v ČR, by se nemělo zapomenout na fakt, že model otevřeného přístupu zasáhne v blízké budoucnosti do cen předplatného časopisů a že zřejmě ovlivní i samotnou existenci tradičního způsobu předplácení časopisů. Jak bude vypadat další vývoj ve vydavatelském průmyslu, ukáže mimo jiné i to, s jakým úspěchem budou naplňovány cíle aktualizované politiky otevřeného přístupu britského poskytovatele Research Councils (RCUK), jejíž zásady byly formulovány pod silným tlakem vydavatelské lobby. Velmi obecně se dá říct, že nyní stojíme na rozcestí, které ukáže, zda transformace vědeckého publikování bude řízena potřebami vědců, vědeckých pracovišť a vědeckého výzkumu nebo bude ovlivněna vydavateli, kteří budou z pozice nejsilnějšího hráče v publikačním procesu usilovat o to, aby změnou vědecké komunikace nepřišli o své zisky. Současnou situaci velmi přesně vystihl Eloy Rodrigues (Univerzita v Minho) v rozhovoru nedávno zveřejněném na blogu Open and Shut?, kde říká: *If we have a “research-driven” transition — where research organizations and researchers assume a greater role and responsibility for disseminating and publishing their own results, there should be sufficient pressure to squeeze down publishing costs and publisher profits to a quasi-optimal level...If, on the other hand, the research community accepts a “publishing-driven” transition, where costs, prices and profit margins all remain primarily in the control of publishers, there will be little incentive to reduce costs and prices, and OA could end up being little cheaper than the current model.*³ (Rodrigues, 2013)

³ <http://poynder.blogspot.cz/2013/07/eloy-rodrigues-on-state-of-open-access.html>

Cestu, jakou se bude ubírat transformace zpřístupňování výsledků vědeckého výzkumu, mohou ovlivnit svými aktivitami i knihovny. Jestliže knihovny ze své pozice nemohou donutit vydavatele ke změně obchodních praktik, neměly by zůstat jen u pasivní kritiky současného systému a měly by soustředit na hledání alternativních cest. Knihovny by se měly snažit podpořit vznik institucionálního repozitáře a vyčlenit prostředky i pracovní síly pro udržování repozitáře a pro rozšiřování jeho služeb.

Tento článek si klade za cíl popsat na příkladu Ústřední knihovny VŠB-TUO možnosti, jakými disponuje univerzitní knihovna, která buduje institucionální repozitář bez podpory institucionální mandatorní politiky, která by vědcům přikazovala ukládání a zpřístupňování publikovaných výsledků vědecké činnosti v repozitáři.

Provozování repozitáře DSpace VŠB-TUO

Ústřední knihovna VŠB-TUO zprovoznila repozitář DSpace VŠB-TUO⁴ v roce 2006 nejprve pro účely elektronického uchování a zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací. Postupem času se dospělo k využití repozitáře pro zpřístupňování i dalších typů dokumentů např. článků ze Sborníku vědeckých prací VŠB-TUO a dalších periodik vydávaných univerzitou. Významnou část obsahu repozitáře tvoří kolekce se záznamy publikační činnosti akademických pracovníků univerzity, do níž jsou ukládány články publikované pracovníky univerzity v časopisech indexovaných ve Web of Science. Jak bylo již výše zmíněno, funkce repozitáře DSpace VŠB-TUO pro sběr a volné zpřístupňování publikační činnosti není podpořena žádnou přijatou institucionální politikou otevřeného přístupu nebo směrnicí, vyžadující povinné ukládání publikovaných výsledků vědecké činnosti VŠB-TUO podobně jako například v AV ČR, na Masarykově univerzitě nebo na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, kde směrnice rektora⁵ zakotvila do workflow vykazování vědeckých výsledků povinné uložení postprintu vydaného článku do repozitáře.

I když politiky otevřeného přístupu nařizované shora managementem organizace nemívají silný mandát a potýkají se s nízkou efektivitou ve skutečném dodržování stanovených pravidel a cílů, jsou pro knihovny, které se starají o chod repozitáře, velkou pomocí a politickým nástrojem, jak repozitář v rámci instituce podporovat a udržovat. Ústřední knihovna VŠB-TUO podobnou pomoc ze strany vedení univerzity zatím nezískala, ale o to více si cení podpory, jíž se jí dostává od samotných autorů, kteří na výzvu knihovny dobrovolně poskytují plné texty svých článků k uložení do repozitáře.

Workflow auto-archivace článků v repozitáři

Celý proces auto-archivace, odvíjející se od získání informace o vydaném článku po jeho uložení a volné zpřístupnění v repozitáři, je poměrně jednoduchý. Prostřednictvím repozitáře instituce ukazuje světu, jakých výsledků se jí podařilo dosáhnout. Repozitář by tedy měl být nástrojem pro volné zpřístupnění výsledků, jichž si instituce cení a jimiž se chce instituce ostatní vědecké komunitě pochlubit. Knihovna při výběru kritéria, jaké publikace bude

⁴ <http://dspace.vsb.cz/>

⁵ HTTP://web.utb.cz/cs/docs/rozhodnuti11_2011.pdf

ukládat do repozitáře, nehledala složitě vlastní řešení, ale využila skutečnosti, že kvalita vědeckých publikací se dnes měří pomocí bibliometrických měřítek, zjednodušeně řečeno citačním ohlasem vědeckých článků. Bylo rozhodnuto, že do repozitáře se budou ukládat jen vědecké články z časopisů indexovaných v citační databázi Web of Science, tedy že se repozitář zaměří na jádro publikační činnosti univerzity s jasně vymezeným kritériem výběru, jímž je zahrnutí zdrojového dokumentu do indexu citační databáze Web of Science.

V týdenních intervalech jsou v databázi Web of Science vyhledány nově přidané články s afiliací VŠB-TUO. Následně je podle záznamu z Web of Science v repozitáři, v kolekci Publikační činnost VŠB-TUO⁶, vytvořen bibliografický záznam článku. Zároveň jsou záznamy mapovány z této mateřské kolekce také do kolekcí podle pracovišť autorů. Pak je rozesílána e-mailová žádost prvnímu autorovi z VŠB-TUO o poskytnutí plného textu článku k uložení do repozitáře. Před posláním žádosti knihovnice kontroluje, zda vydavatel umožňuje autorům auto-archivaci článků v repozitáři. K ověření, že vydavatel auto-archivaci povoluje, slouží informace z webových stránek vydavatelů a z databáze politik vydavatelů SHERPA/RoMEO⁷. E-mailová žádost je poslána autorům v případě, že vydavatel povoluje do repozitáře uložit preprint nebo postprint⁸. Pokud autoři pošlou soubor s příslušnou verzí článku, je soubor uložen k bibliografickému záznamu v repozitáři a záznam je obohacen o metadata vyjadřující, o jakou verzi článku se jedná a jakým způsobem je v repozitáři zpřístupněna – zpravidla se jedná o režim open access. Na základě hodnoty „open access“ v poli dc.rights.access dochází k zařazení záznamu do zvláštní kolekce určené pro harvestování evropským portálem DRIVER⁹. Momentálně je v repozitáři uloženo 310 volně dostupných plných textů článků – jedná se o přesně o 90 preprintů nebo postprintů a 220 vydavatelských verzí.

Překážky v naplňování repozitáře

Naplňování obsahu repozitáře se potýká se slabou odezvou ze strany vědců. Neochota vědců přispívat do repozitáře souvisí s problémem setrvačnosti, s jakou se lpí na zavedených postupech, ať už se jedná o vydavatelský průmysl nebo jakékoli jiné odvětví, v němž dochází k procesním a technologickým změnám. Vědcům tradiční způsob publikování v předplácených časopisech vyhovuje, protože jsou na něj léta zvyklí a nic je příliš netlačí, aby usilovali o širší dostupnost svých publikací, ačkoli si příliš neuvědomují, že sami jako čtenáři využívají volně dostupných zdrojů. Miroslav Bartošek (Masarykova univerzita) takové autory a potažmo jejich domovské instituce přirovnává trefně k černým pasažérům, kteří využívají, co ostatní členové vědecké obce dobrovolně sdílí v otevřeném režimu, aniž by sami k otevřenosti přispívali. V politické výměně názorů, zda univerzita potřebuje vybudovat repozitář, uveřejněné v online bulletinu Věda.muni.cz, dr. Bartošek na obhajobu repozitáře vyslovil názor, že *„Nechce-li tedy Masarykova univerzita rezignovat na své poslání sociálně zodpovědné instituce a nechce-li být černým pasažérem, který pouze využívá dobrodiní jiných*

⁶ <https://dspace.vsb.cz/handle/10084/56138>

⁷ <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>

⁸ <http://www.sherpa.ac.uk/romeoinfo.html#prepostprints>

⁹ <http://www.driver-repository.eu/>

(ve světě existuje již více než 3 000 vědeckých repozitářů a prakticky každá významná vědecká instituce repozitář má a podporuje ho), pak jí nezbývá, než své výstupy také aktivně a co nejdříve zpřístupnit. Přes vlastní repozitář.“ (Bartošek, 2013).

Postoj vydavatelů k autorským právům patří mezi další projevy setrvačnosti v procesu vydávání vědecké literatury. Konvenční vydavatelé stále trvají na požadavku, aby autoři přenechali svá autorská práva vydavateli. Pokud tak autoři činí, vzdávají se práva na neomezené šíření svého díla a jsou odkázáni na to, co jim vydavatelé dovolí. Strategií vydavatelů je udržovat autory v nejistotě, jak mohou se svými díly přesně nakládat. Evidentní je tato nejistota v případě auto-archivace článků v repozitářích. Vydavatelé složitě vymezují, za jakých podmínek lze auto-archivaci provádět. Databáze SHERPA/RoMEO přináší zdánlivě uspokojivý obrázek o tom, že šedesát až sedmdesát procent vydavatelů podporuje zelenou cestu¹⁰. Avšak při bližším zkoumání konkrétní politiky vydavatele se ukazuje, že podmínky pro využití autorských rukopisů pro otevřené sdílení v repozitářích jsou velmi různorodé. Na nepřehlednost politik vydavatelů upozorňuje Leo Waaijers: *„Moreover, the reuse conditions of these manuscripts differ widely. Some may only be displayed on the author's Web site, others solely on the institutional Web site, others yet again may not be reused in any commercial setting, etc. As some publishers apply different copyright policies to different journals, there are actually more copyright policies than there are publishers! For authors this is a labyrinth.“* (Waaijers, 2009)

Z politik vydavatelů se stává neprůchodný labyrint, který navíc získává i další, časovou dimenzi. Vydavatelé totiž mění čas od času svůj postoj k auto-archivaci. Aktuálně se tak děje v souvislosti s novou politikou otevřeného přístupu RCUK, která přispěla k tomu, že vydavatelé povolují auto-archivaci až po uplynutí určitého časového embarga. K tomuto kroku se uchýlilo například vydavatelství Springer, které dosud uplatňovalo velice vstřícný postoj k auto-archivaci a autorům dovozovalo uložení preprintů i postprintů do repozitáře bez dalších omezení. Udržovat přehled o aktuálním stavu politik, byť jen u těch nejvýznamnějších vydavatelů literatury STM, znamená pohybovat se po nebezpečném poli tekutých písků. Vývoji politik některých vydavatelů komentuje Danny Kingsley na blogu *Australian Open Access Support Group* a dochází k závěru, že: *„These changing copyright arrangements mean that the process of making research openly accessible through a repository is becoming less and less able to be undertaken by individuals. By necessity, repository deposit is becoming solely the responsibility of the institution.“* (Kingsley, 2013)

Nestálé právní prostředí komplikuje situaci správcům repozitářů a vede k nastolení kritického stavu, kdy se budování repozitáře neobejde bez převzetí plné zodpovědnosti za náplňování repozitáře ze strany vedení instituce.

Příčinu setrvávání u tradičního modelu publikování i přesto, že tento model přestává být přiměřeně efektivním z hlediska současných informačních potřeb vědeckého pracovníka i

¹⁰ <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/statistics.php?la=en&flDnum=|&mode=simple>

z hlediska finanční udržitelnosti předplácených informačních zdrojů, je nutno vidět také ve způsobu, jakým se hodnotí vědecký výkon vědeckých institucí. Jednostranné preferování kvantitativních hledisek v hodnocení vědy orientuje vědce a vedení institucí na zvýšení počtu vydaných publikací, což vede nutně k menšímu důrazu na jejich kvalitu a vůbec k redukci smyslu celého publikování. Kvůli takto nastavené metodice hodnocení se přestává publikovat primárně s cílem seznámit vědeckou obec s výsledky svého výzkumu a tedy de facto s cílem, aby byl publikovaný článek opravdu čten, ale publikace se vydávají pouze s pragmatickým úmyslem získat potřebný počet bodů do hodnocení, které jsou následně proměněny ve finanční ohodnocení institucí.

Repozitář jako služba

Rezervovaný postoj autorů k poskytování plných textů pro uložení do repozitáře je zapříčiněn řadou okolností. Autoři mají obavy ze soudních sporů s vydavateli, nechtějí sdílet preprinty, když ještě neprošly redakčními úpravami, domnívají se, že publikováním článku tradiční cestou zajistili dostatečný přístup ke svým dílům apod. Na druhé straně stojí lehce rozpoznatelná skupina vědců, kteří okamžitě pochopili, jaké jsou cíle otevřeného přístupu. Do této skupiny patří autoři z oboru fyziky, matematiky, ekonomických věd, materiálového inženýrství a nanotechnologií. Také na příkladu akademické sociální sítě ResearchGate¹¹ lze pozorovat, že autoři mají zájem o sdílení výsledků své vědecké práce s ostatními kolegy a využívají pro to i neformálních komunikačních kanálů.

Pro úspěšné provozování repozitáře je rozhodující, aby repozitář poskytoval řadu nadstavbových služeb, které zvyšují pro autory atraktivnost přispívání do repozitáře. Musí nabízet podobné nástroje, jaké jsou dostupné v akademických sociálních sítích, které integrují funkce citačních manažerů pro správu publikačních činností se sdílením obsahu s ostatními. Názorným dokladem této strategie jsou aktivity správců repozitáře publikační činnosti UTB ve Zlíně¹². Repozitář UTB ve Zlíně integruje celou škálu nadstavbových nástrojů, které slouží k maximálnímu zviditelnění uloženého obsahu a obohacení informací o uložených dokumentech. Některé z těchto služeb okopíroval i repozitář DSpace VŠB-TUO. Za všechny jmenujme zobrazování počtu citací, generovaných z citačních databází Web of Science a Scopus.

Možným řešením pro úspěšné prosazení institucionálního repozitáře je jeho propojení na agendu vykazování výsledků VaV. O to se opět pokoušejí na UTB ve Zlíně. Repozitář je výkladní skříní výsledků VaV a systémy pro vykazování svým způsobem představují také agendu, již univerzita nebo výzkumná organizace dokládá kvalitu své vědecké činnosti. Repozitáře by proto měly být budovány nikoli jako konkurenční systém, zatěžující další administrativou již tak vytížené vědce, ale jako integrální součást celého procesu vykazování dosažených výsledků VaV. Podaří-li se v instituci navíc vnést do povědomí vědců, že kromě podání patřičného vědeckého výkonu je jejich odpovědností i to, aby se o jejich výsledcích

¹¹ <https://www.researchgate.net>

¹² <http://publikace.k.utb.cz/>

dozvěděla široká odborná i laická veřejnost, pak má instituce solidní šanci na úspěšnou implementaci repozitáře. (Příčemž samozřejmě cílem není provozování samotného repozitáře, ale maximální zviditelnění vědeckých výsledků dosažených v dané instituci.)

Ústřední knihovna VŠB-TUO díky provozování repozitáře dostala nabídku účasti v evropském projektu OpenAIRE a jeho pokračování OpenAIREPlus¹³. Účastí v projektech získala knihovna unikátní příležitost sledovat progres otevřeného přístupu v evropském prostoru. Oba projekty byly zaměřeny na budování informační infrastruktury evropského výzkumu a jejich cílem je navázání spolupráce mezi existujícími otevřenými repozitáři a systémy pro řízení výzkumných projektů, tzv. systémy CRIS. V projektu OpenAIREPlus se rozšířil záběr ještě o datové archivy pro volné zpřístupňování výzkumných dat. Vzniklá infrastruktura počítá s tím, že jednou kdekoliv uložená data, uložené publikace nebo informace o projektech budou k dispozici pro opětovné využití. K tomu je zapotřebí, aby zapojené systémy byly otevřené a dodržovaly zvolené minimální standardy. ÚK VŠB-TUO chápe svou roli v projektu jako příležitost sdílet tyto ideje v rámci české knihovnické komunity.

Závěr

Budoucnost ukáže, jestli vědecká komunikace bude směřovat k zelené cestě otevřeného přístupu, jestli se podaří posílit a rozmnožit mandatorní politiky otevřeného přístupu, prosazované institucemi i poskytovateli finanční podpory výzkumu. Podle představ Stevana Harnada dojde díky mandatorním politikám zajišťujícím globální otevřený přístup k vědeckým informacím k výraznému zesílení tlaku na snížení cen předplatného časopisů a nastavení férovějších publikačních poplatků u otevřených časopisů. (Harnad, 2013)

Dnešní diskuze o budoucí podobě vědecké komunikace se již nezabývají problémem, zda vůbec jít cestou otevřeného přístupu, nýbrž nastolují otázku, jakou formou bude otevřený přístup zajištěn. Než k úplnému přerodu dojde, je potřeba, aby se knihovny soustředily na propagaci otevřeného přístupu a jeho výhod a přispívaly tak svým dílem k návratu k původnímu smyslu vědeckého publikování. Ostatně heslem letošní celosvětové propagační akce Open Access Week je „open access: redefining impact“¹⁴. Úkolem knihoven je zvyšovat povědomí o principech otevřeného přístupu mezi vědeckými pracovníky a studenty a přimět je k tomu, aby začali vnímat otevřený přístup jako běžnou normu šíření vědeckých poznatků.

V ČR vznikla při Asociaci knihoven vysokých škol ČR (AKVŠ) neformální iniciativa pro podporu otevřeného přístupu¹⁵. Volně sdružená skupina funguje jako podpůrná platforma pro výměnu zkušeností s propagací otevřeného přístupu a budováním institucionálních repozitářů pro otevřené šíření vědeckých výstupů VaV. Skupina organizuje seminář Otevřené repozitáře (v předchozích letech pod názvem Setkání českých uživatelů systému Dspace) a svolává každoročně pracovní schůzku k organizaci českého Open Access Week. Podařilo se dosáhnout, že knihovny přijaly roli advokátů otevřeného přístupu. Dalším cílem je pokusit se

¹³ <http://www.openaire.eu/cs/home>

¹⁴ <http://www.openaccessweek.org/>

¹⁵ <http://www.akvs.cz/komise/open-access.html>

překročit hranici knihovnické komunity a přimět k podpoře otevřeného přístupu zástupce managementu výzkumných a vzdělávacích organizací a další politické činitele, řídící výzkum a vývoj na národní úrovni. Nápomocná v této snaze by měla být vstřícná politika Evropské komise, která usiluje o to, aby výsledky výzkumu podpořeného z jejich podpůrných programů byly otevřeně zpřístupňovány.

Evropská komise ve svém programu Horizont 2020 jednoznačně preferuje otevřené šíření vědeckých publikací a otevřený přístup k výzkumným datům¹⁶. Motivem pro podporu otevřenosti je snaha zúročit investice vložené do evropského výzkumu a maximalizovat zisk transformací výsledků výzkumu v technologických, průmyslových a dalších inovacích. Evropská komise vydala v roce 2012 jasná doporučení¹⁷ členským státům, aby podnikly konkrétní kroky vedoucí k podpoře otevřeného přístupu k vědeckým informacím na národních úrovních. Můžeme se těšit, že politika EK výrazněji přispěje k rozvoji otevřeného přístupu v rámci ČR a SR.

Seznam použité literatury

Bartošek, Miroslav. 2013. Repozitář univerzita potřebuje. *Věda.muni.cz*. [online]. 2013. [cit. 2013-08-01]. ISSN 1805-9759. Dostupné z: <http://www.veda.muni.cz/tema/3454-repozitar-univerzita-potrebuje>

Harnad, Stevan. 2013. Green OA embargoes: just a publisher tactic for delaying the optimal and inevitable. In: *Open Access Archiving*. [online]. 2013-07-22. [cit. 2013-08-01]. Dostupné z: <http://openaccess.eprints.org/index.php?/archives/1023-Green-OA-Embargoes-Just-a-Publisher-Tactic-for-Delaying-the-Optimal-and-Inevitable.html>

Kingsley, Danny. 2013. Walking in quicksand – keeping up with copyright agreements. In: *Australian Open Access Support Group*. [online]. 2013-05-22. [cit. 2013-08-01]. Dostupné z: <http://aoasg.org.au/2013/05/23/walking-in-quicksand-keeping-up-with-copyright-agreements/>.

Rodrigues, Eloy. 2013. Eloy Rodrigues on the state of open access: Where are we, what still needs to be done? In: *Open and Shut?* 2013-07-19. [cit. 2013-08-01]. Dostupné z: <http://poynder.blogspot.cz/2013/07/eloy-rodriques-on-state-of-open-access.html>

Suber, Peter. 2012. *Open Access*. Cambridge : MIT, 2012. ISBN 978-0-262-51763-8. Dostupné také z: <http://mitpress.mit.edu/books/open-access>.

Waijers, Leo. 2009. Publish and cherish with non-proprietary peer review systems. *Ariadne*. [online]. 2009-04-30, issue 59. ISSN 1361-3200. Dostupné z: <http://www.ariadne.ac.uk/issue59/waijers>

¹⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-790_en.htm

¹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:194:0039:01:CS:HTML>